

Torparnas bostäder och behag.

N.M. Trägelista nr 81.

Både under bondgårdar och under herregården Skyerup var dagsverks-
torpare. Inga vävare torp fanns, men
i skyldigheterna ingick att spinna ett
visst antal skälpund lin. Min morfar
hade ett husar torp. Han var husar vid
Lipskvadronen och var primär torpar.
Det var flera gårdar i Mätteröd, som
skulle hålla husar. Han skulle
inte göra några dagsverken eller
betala något arrende.

I Mätteröd fanns en, som
slaktade hästar, men rasbare ställ-
des han inte för. Han hette Johannes

Mickelsen. Han kunde ^(också) slämma blad
på folk och kreatur. Jag såg det
aldrig men hörde berättas om det.
Han gick omkring och slaktade hästar.
Han brukade sjunga: "Du går mot döden
vart du går", när han slaktade hästen.

Det var givet på ett ställe en gång,
och en band skämtade med Mickelsen.
När banden sedan skulle höra, gick
Mickelsen ut och gick en sväng bring
hästarna och gick sedan in. När
banden skulle höra, kunde han inte
på hästarna inläd. Då skickade
banden in frun, och vad att Mickelsen
skulle komma ut. Då svarade M., att
är han för god att komma in själv,
så kan han hålla därute, och då
märkte banden på in och de Johannes

om förslätere. "Ja", sa Johannes, "men
du skall aldrig try sig om att skrälla
på Johannes Michelsen". Och när han
gick, sa Johannes: "När du hör
över kumbäckstran så skola sig, för
där kommer du att väcka". Och där
vart han och sa, när han kom mit
på tran. Det var de som var i säl-
skap med honom bedyrat, att detta
är sant. Det hände omkring 1890.

I Mattersås fanns i närheten varje
ty jordhyttor. Det var riktiga jord-
hyttor, ~~men de var inte byggda av sten~~,
~~utan av jord~~ de grävdes i kan-
ten på backen, och väggarna mu-
rades sedan med sten. En liten fönster-
glugg fanns men med bara ett
par reutor. Och ingången var försedd

med halv dörrar av trä. Man stängde
utesid och nedersta, innan man
kunde stänga den översta. De som
bodde i den hade sin inkörsport av
ett göra kvarter och ett flakaska.
De flakaskade åt bänder på vägen,
och brände det sedan, när det blev
kört. Sedan satte de palatset och
på hästen sådde de råg. En sådan
odling kallades för "svaja". Omkring
1890 betalades en trefamnsskuta med
50 öre.

Yardkulan var ingrävd i backen
på tre sidor. Sedan var alla fyra
sidorna uppmurade med grästen,
och omvändigt var de putade med
lera. Riven på framsidan var upp-
kastad jord, så endast slårren

och fönstergluggen var inte täckta
med yord. Golvst var endast yord-
golv. Det blev ju hoptrampat med
tiden, så det blev ganska färd. Skor-
stenen var vid ingången och fram för
den var ett hök. I själva rum-
met fanns sätzugn.

De som hade en yordkula fick
göra dagsverken till den gård, som
ägo yorden. Gården, som de kallade
en lycka, var inhägnad med en
stängärdsgård. Lyckan kunde vara
omkring ett tunnland. Där sattes
basklugusittaren potatis samt
sådde råg.

För en brukade ligga på någon
bonders ägar. För en hade ett lertag,
där basklugusittarna bodde. De

som bodde där gjorde inga dagsverken
eller betalade någon avgift. Alla
bönderna i byn blev överens om att
upplåta mark. Det var ofta någon
äldre person, som bodde i jordbula,
yngre överlag gärna ett torp.

På många ställen ägde bönderna
husen, som han själv byggt upp.
På sådana ställen skrevs 49 års kon-
trakt. De sått gärna på böden
hiss kontrakten giska ut. Ibland
överlag något barn torpet, eller köpte
bonden husen och överlag själv
gården.

Hiss bödestugan var alltid en
liten källa, som var ett halvt till
hiss tunnland stor. I källan odlas
des råg och potatis. Gården gräs-

der endast med spade. Något till
avsaken kunde det inte bli på så
små ställen. De furar hade en gris
de lavade upp en grisskida av sten
och täckte den med lavar och torr.

Några boplatser byggdes stugor
gärde, och taket täcktes med halms.
Här fanns inte bantak. Färdens
sluga låg utsid i utkanten av
bandens gård, och till flera stugor
fanns ingen bär väg utan endast
en gångstig. Lik fisk bäras ut
till väg.

På boplatser med en 4-5 tunnland
var byggnaden gärna av plankverk
s. k. väggväggar av fur. Våra plankor
fogades in i en ram i skåpen. Mellan
våra plankor lades mossor, för att det

skulle bli lätt. I ryggårsstugorna
skurades väggarna till träghiderna.
Täppestugan var gamla träbyggda
med fäburet. Stengolse färbekam
i köket men inte inne i stugan.
På större köp fanns liestuga, skor-
stuga och kök men ingen fyrsten.
Eldskad kunde vara i båda rummen.
I skorstugan var gamla sätstuga.
I köket var öppen spis och i lit-
tkammaren spis.

Bakugnens var murad av gråsten
och var inlång byggd utanför
skorstenen och var värmad av flata
stenar. Träuför öppningen sattes
en stor flat sten, som tätades
med våla traror, för att värmen
inte skulle gå ut.

I storstugan fanns ett bord, som stod vid fönstret. Bordet var rektangulärt och var försedt med en låda, som de hade knivar och skedar i. Vidare fanns ett trädstump med hyllor i, som stod vid en vägg, ofta vid spisväggen. Skolarna var tre pojkskolor, som de själva tillverkade. Buktning bordet var väggbänkar.